

kreeg, van het historisch gegroeide Nederland dat de 'nationalist' Mussert lief was, geen spaan zou heel laten.¹

Hebben nu Mussert en Müller op de terugreis naar Nederland hier geen woord over gewisseld? Wij kunnen het ons nauwelijks voorstellen. 'Naar mijn mening', zo verklaarde Müller na de bevrijding, 'was het gehele onderhoud nutteloos. Het geheel maakte op mij een onaangename . . . indruk.'² Dat was maar al te begrijpelijk. In zijn officiële verslag (waarin de tafelschikking bij elke maaltijd waar Mussert aangezeten had, nauwkeurig weergegeven werd) vermeldde Müller echter uitsluitend de kruimels: Hitlers 'gunstige' uitspraken – alles wat de Führer duidelijk en onmiskenbaar over zijn *uiteindelijke* bedoelingen gezegd had, liet hij weg.

Wij zien daar opzet in.

Wij zijn er ook niet van overtuigd dat Mussert inderdaad louter 'in de aangename overtuiging, veel bereikt te hebben', de terugreis aanvaardde. Eerder menen wij dat de even stellige als verontrustende uitspraken van Hitler wel degelijk tot hem doorgedrongen zijn maar dat hij, in zielige zelfoverschatting, de hoop bleef koesteren dat hij er, als Duitsland de oorlog won, in zou slagen, Hitler tot andere gedachten te brengen, en dat hij meende dat hij daarbij, erkend als 'Leider van het Nederlandse volk', sterker zou staan. En als Duitsland de oorlog verloor? Wel, dan zou Hitler aan de vestiging van zijn Grootgermaans rijk niet toekomen, maar dan was het wél wenselijk, in het officiële verslag geen passages op te nemen waarmee men na de oorlog zou kunnen bewijzen dat Mussert trouw gezworen had (en trouw blééf) aan een Führer die de identiteit van Nederland wilde uitwissen. Conclusie: de duidelijke 'verliesposten' moesten verzwegen worden, de vage 'winstposten' met nadruk en geforceerd onderstreept.

Dat laatste geschiedde op de bijeenkomst in het Amsterdamse Concertgebouw die wij in de aanvang van dit hoofdstuk beschreven.

★

Onmiddellijk na die bijeenkomst wachtte Mussert een nieuwe teleurstelling. Want wat bleek? Terwijl Seyss-Inquart gezegd had dat benoemingen voortaan

¹ Himmler stelde Rauter gerust door hem op 12 december te berichten: '*Die Anforderungswünsche von M. sind in keiner Weise genehmigt worden.*' (Telexbericht, 12 dec. 1942, van Himmler aan Rauter, BDC, 3660). ² POD-Den Haag: p.v. F.E. Müller (15 sept. 1945), p. 35 (BR.vC: Dossier-Mussert, B rood).